

Кристина Дамбровска

БЕЛЕ СТОЛИЦЕ

ПРОЗОРИ У ПРИЗЕМЉУ

Прозори у приземљу дуж улице
Тамо се стално нешто дешава
Јуче се на једном десио ћошак ормара
на другом малени крст изнад кауча
а и цвет с дугуљастим листовима црвеног наличја
Пре неколико дана на једном од прозора
уловила сам чашу на столу
а мало затим пепељару иза завесе
Ако се у процепу завесе не помоли глава
лакрат, рамени лук
рачунај на плафон
откривен, видан, на неонском светлу или скривен, у полумраку
дешаваће се зидови и врата других просторија
Или једна поткошуља
на кваки отвореног прозора –
јутрос је почела, кад сам долазила
и ево је, враћам се, а она још тиња.
Суседни прозор још увек не може да се ослободи
руке која дохвата кришку лубенице
А следећи указује на човека
који стоји на станици преко пута.

ГОСПОЂА Ф.

Лежале смо у једној соби
раздвајала нас је пастелна завеса.

Иза мене је био прозор пун светла.
Иза ње – ходник пун људи.

Понекад сам одмицала завесу
и преко лице старе жене
избијали су цветови на белим мантилима болничарки
блесак колица која развозе ручак
и до мене је допирало лупкање кломпи
звечкање тањира, пиштање експрес кафе.

Понекад је она одмицала завесу
моје лице мора да је била црна главица шпенадле
на чијем се трену копрца јарки дан.
Госпођа Ф. се усправљала на јастуцима, намрштена
и кад је дан чилео, намицала је завесу.

А кад се прозор крај мог кревета
раскрупњао и зацрнео
чула сам њено уједначено хркање.

Одмицала сам завесу и гледала је како спава
у прамињању с празног ходника
умотана до браде у танко ћебе.

МРАК КАПАКА

Мрак капака се распада
на мрак коре, лике, тешке одеће.

И друге зенице су ту.

Овако отвараш очи први пут?
Као кад на пари одлепљујеш туђе писмо?

БУДИ МЕ ЖАГОР МЕТЛЕ

Буди ме жагор метле из дворишта
мало пре лупање мог срца
а сад као да неко рашчешљава свет около
Звиждави дах отвара врата балкона
поткресује кућу као коса
изгрће пода мном све спратове
У граду из ког сам се вратила виђала сам метле
зелене метлице које зором шљапкају по сливницима
никад нисам разабрала шта лове у брзацима
Сећам се метле која је у три ујутру
између старе богомоље и грмља оскоруше
тихо шибала тротоар
А у мом дворишту метла се врзма све гласније
бучнија од сунца, будна као пас

ТУРИСТИЧКА АГЕНЦИЈА

Ја сам туристичка агенција за покојнике
организујем им летове у снове живих.
Јављају ми се великани, као Хераклит
да би посетио писца који се у њега заљубио
али јављају се и покојни који нису јавне личности –
као један газда из села Васиља
да би упутио супругу у узгој кунућа.
Понекад је то вишечлана породица па чартер летом
слети директно на чело последњег потомка
послујем и са побијенима који,
док крстаре право у снове преживелих
сакупљају поене у програму *frequent flyer*.
Никоме не одбијам своје услуге.
Проналазим оптималне конекције
и пребацујем себи кад момак
који би да допре у сан своје девојке
мора да преседа у сан жене која хрче.
Или кад временске прилике узрокују принудно слетање
и покојник зове телефоном: учини нешто
заглавио сам се у сну препадног детета!
Такви случајеви су стрес и изазов за мене,
– малу туристичку агенцију с великим амбицијама –

јер мада немам приступа ни у свет покојних
ни у туђе снове
преко мене се сусрећу.

ПОЗИРАЛИ СУ ЗА СИТНЕ ПАРЕ

Позирали су за ситне паре. Бонус су добијали када свуку гаће.
Међу њима је клинац, непомућено радостан
петнаест минута – грчки полубог, после отрчи на пиво.
У атељеу или су се они мрзли крај отворених прозора
или смо се ми гушили поред затворених.
Поређани, смештени, моделирани, масирали су себи стопала
у кратким паузама
пролазили ходником у јакнама огрнутим преко веша.
Пуначка, готово тридесетогодишња анархисткиња захтевала је
„позу са књигом”
и с драперијом у позадини, гола, бубала је за матуру.
Ноћни плесач са хематомом затезао је сваки напети мишић:
лакше му је било да се окамени у лету него да седне на столицу.
У кратким паузама тражили су упаљач
пушили смо заједно на излизаној клупи
на степеницама, на прозорским даскама...
Па онда опет ми до штафелаја, они до подеста...
Вртели су се, кочили су се. Кашљала је лепота
промукла: *инсјириши се мноме, молим ње, не коџирај ме*
Долазила је и циновка, стајала у раскораку
капа косе осветљена, лице осенчено.

ГРАД ПОКОЈНИКА

Ужад развучена међу надгробним плочама
жена простире свеже опран веш.
Подиже руке као у муклој јадиковки,
Да закачи штисаљком гаће или кошуљу.
Комбинезони, чаршави разиграни међу камењем.
Унаоколо маузолеји у којима живе људи:
подстанари упокојених и чувари њиховог мира.
Одасвуд трапара дечурлија,
играју се лоптом, гробови су њихови голови.
Мајка их зове на ручак, глас јој се

меша с молитвом из капелице.
Сунце. Пустиньска прашина. Брзо се суши веш,
веје остатке влаге по гробљанској земљи.
Испред врата маузолеја с чајем у руци суседи
проводе поподнева у шкртој хладовини гробова,
везани за њих као ужад са вешом.

ЦИПЕЛЕ

У трему,
између улице и храма
леже моје ципеле
после целодневног ходања.
Као чунови пристали
уз обалу тепиха,
по којем газим
као по води.
Прљаве су, а светло их
ипак додирује
загледа,
испробава.
Како би му у њима било?
Боса чекам.
Таман су? Побеже.
А ципеле, опет на ногама, пеку.

ТОПЛО И ХЛАДНО, ВЕРА И СУМЊА

Препиру се у мени као Сунце и Месец за Земљу.
Сунце тврдоглаво округло, Месец непун
свак на своју страну вуче морски покривач
а вода се нећка – да каже да
ноћном или дневном светлу?
У случају да изненадни зрак повеже три планете
Месец пун или млад – половично ништа –

МЕНЗА

Једни овде траже самозаборав.
Навлаче беле кецеље
и круже као гомила духова,
разносећи чорбе, термосе са кафом, хлеб.
Сат времена нису ни млади ни стари,
без планова, занимања, биографије.
Адвокат може да ћути, емигранткиња
пази само на лонац из ког се диже пара.
Други – овде проговарају.
Седе за столовима, прљави, свака са својим иметком,
а кад им послуже хлеб, сипају чорбу,
онда причају своје животе.
Нек неко сазна: овај чека стан,
она је студирала вајарство, онај се развео од жене –
нек неко види људе а не офуцане протуве.
У загушљивој сали ручак траје, али сад ће да се заврши.
Једни ће да скину кецеље, други да покупе завежљаје.
Као тренутни савезници које ништа не везује
свако на своју страну

БЕЛЕ СТОЛИЦЕ

Свакодневица у поезији нека буде као беле
пластичне столице крај Зиде плача.
На њима, а не у стилским фотељама
моле се стари рабини,
челима додирујући камење у зиду.
Обичне пластичне столице –
Пењу се на њих жене и мушкарци,
да би видели једни друге изнад преграде која их дели.
И мајка дечака који има бар мицву,
пење се на столицу и засипа бомбонама
сина који се опрашта од детињства.
Свакодневица у поезији нек буде као те столице
које нестају да би направиле места
играчима у колу на вече шабата.

ДЕЧАК КОЈИ СЛАВИ БАР МИЦВУ

Између аплауза и песме док носи свитке Торе
одеване у богато извезену хаљину,
још увек је дете; бојажљиво држи
превелик, тежак предмет.
Али кад Тора испред њега легне откривена
и шири своје руке
а он из ње чита први пут –
онда је већ мушкарац.
жене преко ограде бацају бомбоне:
слатку кишу за горак пут.
Отац књигу подигне као једру и окрене је
ка окупљенима и према Зиду плача.
Онда дечак плеше са ближњима у колу,
а у њему зрелост плеше са детињством.
Руке снажно грле Тору.
Тик уз срце њени покривени свици.

КРИСТИНА ДОМБРОВСКА (Krystyna Dąbrowska, 1979), пољска је песникиња, преводитељка, есејисткиња. По образовању ликовна уметница, завршила је одсек графике на варшавској Академији лепих уметности. До сада је објавила четири збирке песама: *Пућиничка агенција* (2006), *Беле столице* (2012), *Време и коџена* (2014), *Звучни записи* (2018). Лауреаткиња награде Кошћелских (2013), награде „Вислава Шимборска” (2013), и престоне књижевне награде града Варшаве (2019). Њене песме преведене су на десетак језика и објављене су у страним књижевним листовима, између осталог *Harper’s Magazine*, *The Threepenny Review*, *Ploughshares*, *The Los Angeles Review*, *Akzente*, *Sinn und Form*, *Manuskripte*. Своје есеје и критичке приказе објављује у листовима „Literatura na Świecie“, „Kwartalnik artystyczny“, „Kultura liberalna“. Преводила је, између осталог, песме Вилијама Карлоса Вилијамса, Вилијама Батлера Јејтса, Томаса Хардија, Томсона Вилијама Гуна, Чарлса Симића, Ким Мур, писма Елизабет Бишоп и Роберта Ловела. Године 2017. Објављена је збирка њених песама на италијанском *La faccia del mio vicino* у преводу Леонарда Масија, а 2018. На немачком *Austausch der Fenster* у преводу Ренате Шмигдал. Живи и ради у Варшави.

Избор, њерод с пољског и белешка о ауторки МИЛИЦА МАРКИЋ